

фамилијарна застава, а на Дворцу Насљедничком Краљевска фамилијарна застава.

Све улице и пјаче биле су пуне народа а војници су оружјем пред прса чинили шпалире.

Код триумфалне капије био је главни кмет варошки са одабрањим грађанством.

Кад су иза Црне Грде око 6 ура налегли коњаници, стадоше пуцати топови са Табле и звона са свијех цркава звонити. Код триумфалне капије Његово Величанство дочека бурно клицање, које је све више расло и пратило Га до Двора, пред којим је била упарађена једна почасна чета са музиком, која свираше Краљевску химну. Ту су били и сви државни великодостојници и бригадир. Унаоколо је мноштво народа било притисло сву пространу пјачу.

Његово Височанство Господар у униформи свога србијског пука са Њ. Св. Књазом Мирком, кад стигло кола, у којима је било Његово Величанство, радосно приступи колима, даде руку Његовом Величанству, три пута се пољубише, и ушаташе за здравље. Па је Његово Височанство Господар представио Његовом Величанству Његову Свјетлост Књаза Мирка, и они се срдачно руковаше и пољубише. Пошто је Његово Величанство у пратњи Њиховијех Височанстава Господара и Насљедника и Његове Свјетлости Књаза Мирка прегледао почасну чету упути се у Двор, гдје Га на вратима дочека Њезино Височанство Књагиња окружена дворским господарима. Његово Величанство пољуби руку Њезином Височанству Књагињи, па улеглоше сви у Двор са пратњама и са великодостојницима, гдје је у великом салону Његово Височанство преставило Његовом Величанству Њихове Свјетлости Књагињице Ану и Ксенију, па своје великодостојнике, а Његово Величанство Његовом Височанству своју пратњу.

Није могуће описати свечаност и дирљивост онога тренутка када се српски Владаоци руковаше и пољубише и када је Млади Потомак Славнијех Обреновића окружен Књажевском Породицом Петровић-Његоша ушао у Њихов Двор. Тронут народ клицао је заносно, а многи није могао гласа из грла пустити, него је сузе радости отирао.

Послије свршеног узајамног представљања Његово Височанство Господар, Његово Височанство Књаз Данило и Његова Свјетлост Књаз Мирко са Његовијем Величанством сједоше у једна кола и одпратише Га у Дворац Насљедничков, гдје је Његово Величанство одсјело. Не треба ни билежити да је опет заносно клицање небо проламало.

У пратњи Његовог Величанства дошли су: г. Ђоко Симић, министар-пресједник и министар спољнијех посала; г. Михаило В. Вујић, министар финансија; г. потпуковник Соларовић, вршилац дужности I. адјутанта; г. потпуковник Ранић, маршал Двора; др. Милићевић, секретар Његовог Величанства; г. мајор Касидолац, адјутант; др. Михл, лични лекар Његовог Величанства; г. капетан Мишковић, ордопанс офичир и г. потпуковник Божо Јанковић, начелник војног министарства.

У вечер је Његово Величанство Краљ са пратњом био у Двору на фамилијарном обједу; а варош је била осветљена као у очи рођендана Њезиног Височанства.

ДРУГИ ДАН.

У уторник у јутро одили су великодостојници да се упишу у књигу Његовог Величанства, па је дипломатско тијело било представљено Његовом Величанству.

У 10½ сати било је благодарење у катедралној цркви поводом доласка Његовог Величанства, па поводом рођендана Њезиног Височанства Кња-

гиње. Од Двора до Манастира војници су оружјем пред прса чинили шпалире. Њихова Високопреосвештенства Митрополити г. Митрофан и Хаџи-Савва у архијерејским одежама носећи крст и евангелије зашли су на врата манастирске авлије, да дочекају Његово Величанство. С њима су били Пресвјетли Арцибискуп барски госп. Милиновић и г. Муфтија-Мустафа-Хилма. Слједио им је велики број свештеника у одежама. Књажевска Породица са Својим милијем Гостом и с личнијем пратњама дошла се до Манастира у колима. Његово Високопреосвештенство Митрополит Митрофан поздравео је Његово Величанство овом бесједом:

Ваше Величанство!

„Ова света обитељ, ова ваздашња чуварица светијех аманета српске независности, међу својима радоснијема данима, као знаменит и преиспуњен највеће радости прибројити ће и данашњи дан, у који је срећна дочекаати Ваше Величанство, као најужданијег Брата и најмилијег Госта Његовог Височанства нашега узвишеног Господара Књаза Николе.

„Братски загрљај Његовог Височанства нашега Господара са Вашијем Величанством најприје у Биограду, па опет сада овдје на Цетињу неописатом радошћу испунио је свако српско срце гдје-год га у свијету има.

„И свете сјени напијех нигда неумрлих Господара славнијех Петровића и Обреновића са неописатом радошћу с небеснијех висина благосилају братски састанак својих драгих Потомака, јер у овоме Вашему братољубном састанку они виде слогу и снагу Вашу — слогу и снагу народа српског, који њом задахнут с поуздањем иде на сусрет својој еретнијој и великој будућности.

„У то име призивљем на Вас благослов Божији са најтоплијом молитвом Свевипијему, да Вас — дичне узданице народа нашега — дуго поживи, да се о силу Ваше братске љубави и непоколебиме Ваше слоге као восак пред огњем разбије свака непријатељска навала, која би игда и од кога била управљена на Вашу и народа Вашег штету.

„Овијем најсветијем хришћанскијем знамењем часног крста осјењујући Ваш срећни саставак, поздрављам Ваше Величанство радоснијем поздравом све моје Богохраниме пастве: добро нам дошао Узвишени Краљу драге нам Србије, рођене и уздане сестре Црне Горе!“

Па су Њихова Високопреосвештенства подијели Његовом Величанству и Његовом Височанству крст и евангелије да целивају, и благословили их освећеном водицом. Отолен се свештенство упути у цркву са Архијерејима, па Владаоци са Књажевском Породицом на благодарење. И овај је тренутак био свечан и дирљив, похрањен од мноштва околостojeћег народа усклицима најљепшије патриотске радости.

Послије богослужења пуцали су топови, а Њезино Височанство Књагиња примала је честитања по распореду.

За тијем Његово Величанство Краљ са Његовијем Височанством Господарем пошао је у манастир да посети Високопреосвештене Митрополите г. Митрофана и Хаџи-Саву, гдје су били и Пресвјетли Арцибискуп Милиновић и г. Муфтија Мустафа-Хилма. Његово Величанство Краљ подужи се задржао у манастиру са присутнијем црквенијем великодостојницима, ослављајући свакога од њих мудром и љубазном ријечи.

У подне је био у Двору фамилијарни ручак.

У 4 сата послје подна Његово Величанство Краљ, Њихова Височанства Господар и Књаз Данило и Његова Свјетлост Књаз Мирко походили су дјевојачки институт Царице Марије, гдје је Његовом Величанству био приређен свечан дочек. На вратима института дочекале су га најмлађе питомице са поздравом: „Добро нам дошли, Ваше Величанство!“ Па је једна од њих подијела Његовом Величанству раскопну кошарицу цвијећа са овијем ријечима: „Молимо Ваше Величанство да примите ово цвијеће од свију нас ученица као израз наше дјечије љубави и наше неописате радости, што смо срећне вијети Ваше Величанство у нашој школи!“ Његово Величанство примио је цвијеће и љубазно захвалио. С једне и с друге стране по ходнику и по степеницама биле су поређене питомице, које су поспилале цвијећем пут испред Њег. Величанства; вијенцима такођер од свежега цвијећа била су окићена сва врата до велике дворане, гдје је начелница завода Софија Петровна са цијелијем наставничкијем особљем дочекала Узвишеног Госта. Ту је дјевојачки хор отцјевао србијску, па руску и црногорску химну, и за тијем је једна од ученица подијела Његовом Величанству један јастук у зеленој кадифи златом извезен и једну извезену мараму са овијем ријечима: „Ваше Величанство, дозволите подијети Вам овај мали дар од нашег школског рада, с молбом, да га предате од свију нас Њезином Величанству, Вашој Узвишеној Мајци Краљици, у знак наше особите љубави и оданости“. Његово Величанство примило је милостиво дар и захвалило. За тијем су двије ученице декламовале један призор из „Арванита“, а проф. Толингер на виолонћелу са једном ученицом на пјачу извршио један музикални комад. Његово Величанство изволио је милостиво основити разне ученице а особито двије сестре Мостићеве из Ниша. За тијем је прегледао цео завод и честитао госпођици Начелници успјех и захвалио на срдачном дочеку. Дјевојачки хор испратио је до авлијскијех врата Узвишеног Госта пјевањем „многаја љета“.

У вечер је био у Двору велики дипломатски објед; и пошто је киша омела велико осветљење и ватромете, у Двору је слиједило соаре до поноћи. Куће по свијем улицама ипак су биле осветљене. Такођер је киша омела тај дан народне игре, које су започињале послје подна испред Двора.

ТРЕЋИ ДАН.

У 8 сати у јутро на Ђурђевдан била је војничка смотра на Обилићевој Пољани. Ту се унаоколо стегао вас народ, и ту се могло тек прегледати велико мноштво, што је на ово ријетко слање похитало. Њезино Височанство Књагиња са Њ. Њ. С. С. Књагињицама Аном и Ксенијом, са дворским господарима дошле су у колима, такођер и дипломатско тијело са господарима.

Два батаљона редовне војске била су под оружјем уређена по четама. Шатори су били разапети са стране испод Доњег Краја. Оно мноштво народа у наоколо простране пољане, на којој у почетку млада снага Црне Горе у редовима, на средини кола пуна господштине, онамо подаље бијеле се шаторови, а све то испред управо царског војеног стана, дивно искићеног заставама ратнијем и народнијем и зеленијем вијенкима — било је дивно поворје. Војена музика звуковима србијске химне огласи долазак српскијех Владаоца.

Његово Величанство Краљ Александар са Његовијем Височанством Књазом Николом, Његовијем Височанством Књазом Данилом и Њего-

вом Свјетлост Књазом Мирком, сви на бијелијем хатовима дођоше на пољану. Тренутак је био најсвечанији. Владаоци обиђоше у наоколо сав простор уз најбурније и најодушевљеније акламирање усхићеног народа, које се таласало из далека по оном простору од Доњег Краја до Влашке цркве. Владаоци у пратњи двају младијех Књажева љубазно су поздрављали народ, који бијаше у највећем патриотском српском усхићењу. Ту је била војена снага, а ту српски Владаоци раме уз раме, ту млади Књажеви — па што више може одушевити Црногорце!

Пошто су прегледали војску, која је држала оружје пред прса, Његово Височанство Књаз Данило, као главни заповједник редовне војске уз заповијед и поче изводити дефилирање испред Његовог Величанства Краља, ком је на десну стојао Њег. Височанство Књаз Никола, а на лијеву Његова Свјетлост Књаз Мирко. У то поче падати киша, али цио народ стоји непомићан као прикован, што је готово допринијело свечаности. И дефилирање је испало сјајно на потпуно задовољство Његовог Величанства.

Послије смотре Владаоци и Њезино Височанство Књагиња са пратњама уз непрекидно бурно акламирање пођоше у војени стап, који је Његово Величанство прегледало. Ту је била приређена закуска, при којој су оба српска Владаоца пили у здравље Њег. Величанства Цара Николе, српског покровитеља, и за срећу српског оружја. Госп. Шчербина, царско-руски отпратник послова, подигао је чашу у здравље српскијех Владаоца.

У 10 сати отпочела је у катедралној цркви архијерејска служба, на којој су присуствовали оба Владаоца са цијелом Књажевском Породицом. Послије богослужења пуцали су топови и слиједило је у Двору честитање креног имена, по распореду.

Пред Двором је ску пјачу од Биљарде до чесме био притиснуо народ, који није дигао очи с Двора, најодушевљенијем клицањем проламајући небо, које се било разведрило. Владаоци и Њез. Височанство Књагиња са Књажевима и Књагињицама изађоше на балкон, и тада најзаносније народне овације нијесу имале граница. Његово Височанство Господар, ком се такође радост са чеља блистала, честитао је народу Ђурђевдан и ускликнуо: „Живио Краљ Александар!“ Опет се подиже бура клицања и подизање капа у вис. Његово Величанство Краљ подиже капу и ускликну: „Живио Књаз Никола! Живијела Црна Гора!“ Народ усхићен и тронут овијем најсвечанијем тренутком није прекидао најодушевљеније овације и пошто се Владаоци удалише с балкона, нити се за дуго мицао испред Двора.

У подне је био велики објед, на ком је Високопреосвештени Митрополит г. Митрофан извршио обред креног имена.

Његово Височанство Господар подигао је чашу са следећом здравицом:

Величанство!

У мени је стално и живо задовољство и она радост, којом ми је испуњено срце код нашега првог загрљаја о љеташњем Видовдану у Биограду.

Она иста љубав братска, којом сам онако сјајно био дочекан у Твоме Двору и у средини Твога милога народа, дубоко је укорењена и у срцу моме и мојијех Црногораца.

Њу нам узајамно даје урођено нам и међу нама за вазда утврђено, непоколебљиво братство наше и нашега народа, које нас и наше мило Српство српски одушевљава и испуњава снагом и поуздањем.

